

Az élete utolsó évtizedeiben Budakeszin élő Nagy Gáspár Kossuth- és József Attila-díjas költő január 3-án, 57 éves korában hunyt el. Nagy Gáspár 1949. május 4-én, Bérbaltaváron született. Versei 1968-ban jelentek meg először. Pályája kezdetén a Móra Kiadó szerkesztője volt, 1989-ben a Hítel szerkesztője lett. Az Írószövetségben 1981-től választmányi tagként, 1989-től elnökségi tagként tevékenykedett. 1989-90-ben az MDF választmányi tagja volt.

Leginkább a közép-kelet-európai helyzet, a magyarság sorsa foglalkoztatta. Szabadrabok című, 1999-ben megjelent gyűjteményes kötete tartalmazza mindazon verseket, amelyeket korábban a cenzorok miatt ki kellett hagynia kötetéből.

Nagy Gáspárt 1977-ben Radnóti-díjjal, 1990-ben József Attila-díjjal, 1993-ban Nagy Imre-emlékplakettel, 1994-ben Kölcsey-díjjal, 1999-ben Balassi Bálint-emlékkarddal, 2000-ben Kossuth-díjjal, 2006-ban Magyar Örökség-díjjal tüntették ki. Életművét egyebek mellett a Koronátűz, a Földi pörök, a Múlik a jövőnk, a Szabadrabok és a Közlebb az életemhez című kötet őrzi.

A temetés előtti búcsúztatáson, január 16-án a Farkasréti Temető Makovecz-ravatalozójában került sor, majd szülőfalujában, Nagytilajban helyezték örök nyugalomra. Budakeszről, ahol a helyi plébániatemplomban ugyancsak gyászmisét tartottak emlékére, különbusz vitte barátait, tisztelőit, a város notabilitásait a szertartásra.

Nagy Gáspár ravatalánál Kalász Márton, a Magyar Írószövetség elnöke, Olasz Sándor, a Tisztafő+szerkesztője, Csepregi András, az Oktatási és Kulturális Minisztérium (OKM) egyházi kapcsolatok titkárságának vezetője és Vári FABIÁN László kárpátaljai költő mondott beszédet.

bt

FEKETE JANUÁR

Budakeszi gyászol

Fekete karácsonyra fekete január jött. Még alig ocsúdtunk föl az ünnepekből, amikor jött a letaglózó hír: meghalt Nagy Gáspár költő. És a sor folytatódott: elment Zákányi Zsolt karnagy is, aki élete utolsó éveit a budakeszi református kórusnak szentelte, s eltemették Lebach Jánost, aki évtizedeken át őrizte városunkban Mezei Mária emlékét.

Nem ismertem személyesen; gyakran látam városunkban, mindig sietett valahová. Gyakran éreztem késztetést, hogy odamenjek, és gratuláljak – mihez is? Talán azokhoz a versekhez, amelyek több mint húsz éve akkora élményt jelentettek; vagy még inkább a bátorságához, ahhoz a teljes természetességgel adódó szabadsághoz, amelyet a szabadság hiányában is átértett és közvetített. Ha vannak egyműves prózaírók és drámaszerzők, egyverses költők nincsenek; mégis, ha Nagy Gáspár soha semmi mást nem írt volna, mint az *Öröknyár: elmúltam 9 éves* című verset, még a nyolcvanas évek elején, nemcsak, hogy máig emlékezetes maradt volna a vers maga és persze költőjének személye, de biztos, hogy a jövő nemzedékek számára is. (És korántsem csak a politikai pikantéria, hanem az esztétikai minőség miatt is.)

Sokaknak sokféleképpen lehet kedves Nagy Gáspár költészete. A gyász napjaiban, heteiben csak a rokonszenvről szabad beszélni. Én azt a Nagy Gáspárt szeretem, aki nemcsak politikailag volt hihetetlenül bátor és makacs (már első kötete végén ezt írja: „*Aki a féjelen túl tartomány / dalokra elszánt kölyke*”), hanem költészete is ahhoz az elhallgatott, kigúnyolt, félretett avantgárdhoz kötődött – átszűrve persze Kosztolányin, József Attilán, sőt Petrin is –, amely a lázadást, a formabontást és a szabadságot jelentette mindig is. Politikai verset avantgárd „formában” írni – ez kevesek fejében fordul meg, és még kevesebben voltak képesek meg is valósítani. Azt a Nagy Gáspárt szeretem, aki megírta az *ÉvTiZeDhAtÁrHíD* című verset, amely a

hajtani (a „régit”, az „igazi”) Mozgó Világnak lett emblematikus műve (és amely pedig távol van minden közvetlen politizálástól); azt, aki az említett *Öröknyár* címűt, meg *A fiú naplójából* címűt megírta. És azt a Nagy Gáspárt szeretem, aki enigmatikus rövidségű verseket is tud írni, aki hommage-verseiben sem magát tolja az előtérbe, s főleg azt, aki ironikus. Csak esetleges példaként hadd idézzem egyik verskezdetét:

MIT SÜGÖTT H. ÚR K. ASSZONY FÜLÉBE?

Ez az amit nem tudunk meg soha, mert H. úr csak sűg, de nem beszél. K. asszony pedig..., nos itt kitérők hosszú szerpentinjén kell fölsétálnunk.

És így tovább... Valakik sugdolóznak (mert valakik mindig sugdolóznak), de sem a szereplőket nem ismerjük, sem azt nem tudjuk meg soha, hogy mit is sűgtak egymás fűlébe. Nagyjából mindenűt, mindenkor ezt látjuk magunk körül: fontos sűgások hangzanak el, de mi mindemből kimaradunk; magyarázthatunk, következtethetünk, de igazából soha semmit nem tudunk.

Ez a keserű ironia éppűgy benne van Nagy Gáspár rendkűvű sokszínű költészetében, mint az ennél egyszerűbb értékrendű, tanítóbb jellegű gesztusok; az avantgárd éppűgy, mint a hagyományörzés. Fájdalmas, hogy az életmű lezárult. De alkalmat ad, hogy újraolvassuk.

Kálmán C. György
irodalomtörténész / Budakeszi

A féjelen túl tartomány dalokra elszánt kölyke. Nem egyszerre dobbant a szűve, egy ütemmel előbb, mint népée, érzékenyebbnek kellett lennie mindnyájunknál, hogy szűlhasson, amikor mi még dadogni sem tudtunk. 68-ban költő lettem a szűgyentűl - mondta egyszer, és holtáig nem adatott meg neki, hogy letehesse a tollat. Az volt a dolga, hogy megfájdjuljon a gyomra a hitvűnységoktól és belepűsztuljon a bazűgsűgokba. Helyettűnk tette. Értűnk tette.

(Részlet Orosz Istvűn gyűszbeszédébűl Nagy Gáspár sírjűnál)